

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4504763

Onderwerp: Arnhemse Kost: een visie op (stads)landbouw en voedsel 2025-2035

Kernboodschap

In de visie Arnhemse Kost gaan we in op onze ambities voor een duurzame en gezonde voedselvoorziening voor de komende tien jaar. Om deze ambities te verwezenlijken zetten we in op vier speerpunten: stadslandbouw, natuurinclusieve landbouw, de eiwittransitie en duurzame consumptie. De visie kwam tot stand in samenwerking met de raad en de stad, door middel van een uitgebreid participatietraject. Arnhemse Kost is vertaald naar een uitvoeringsagenda met concrete acties voor de komende twee jaar.

Voorstel

1. Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel 2025-2035, vast te stellen.

Inleiding

Arnhem kent een rijke geschiedenis en grote diversiteit aan initiatieven op het gebied van (stads)landbouw en voedsel. In 2014 is vanuit het toenmalig Stedennetwerk Stadslandbouw, waar Arnhem onderdeel van uitmaakte, het Manifest Stadslandbouw opgesteld. In dit Manifest zijn de grondbeginselen en beleidsspeerpunten met betrekking tot stadslandbouw omschreven. Dit Manifest vormde de grondslag voor de allereerste visie op stadslandbouw en regionaal voedsel, genaamd 'Het groeit in Arnhem' (2017). Deze visie is aan een herziening toe.

De visie heeft als doel om een gezamenlijk perspectief te formuleren over de toekomst van (stads)landbouw en voedsel in Arnhem, en daarmee de voorgaande visie 'Het groeit in Arnhem' (2017) te actualiseren. Dit doen we samen met en voor de stad. De visie is een nadere uitwerking van de Omgevingsvisie en sluit aan op meerdere beleidsvelden en visies, waaronder de Groenvisie, Plan Gezonde Leefomgeving, Plan Gezond en Fit, de visie/uitvoeringsagenda Circulaire Economie, de visie Dierenwelzijn, Strategie Klimaatadaptatie en de Biodiversiteitsagenda.

De visie geeft een krachtig en helder beeld van de gewenste ontwikkelingen voor (stads)landbouw en voedsel in Arnhem. De visie toont aan dat de thema's (stads)landbouw en voedsel meerdere beleidsvelden raken en bijdragen aan meerdere Sustainable Development Goals.

Beoogd effect

De visie heeft als doel om een gezamenlijk perspectief te formuleren over de toekomst van (stads)landbouw en voedsel in Arnhem, met als centrale missie het creëren van een duurzame en gezonde voedselomgeving voor iedere Arnhemmer.

Argumenten

1.1 *Veranderingen en urgente opgaven vragen om een visie die handelingsperspectief biedt.*

De landbouwsector en ons voedselsysteem zijn voortdurend in ontwikkeling en aan verandering onderhevig. Die veranderingen vragen, samen met urgente opgaven van deze tijd (zoals klimaatverandering, de stikstofcrisis en afname van biodiversiteit), om een visie die handelingsperspectief biedt voor onze Arnhemse inwoners en ondernemers en omgeving.

1.2 *Een visie op voedsel ontbreekt nagenoeg.*

Het thema voedsel komt naast de omgevingsvisie nauwelijks ter sprake in bestaande beleidsstukken, terwijl voedsel aan de basis ligt van ons menselijk bestaan. Iedereen in de samenleving is er (in)direct mee verbonden. Voedsel verbindt en raakt ons allen. Het streven is om inwoners meer bewust te laten zijn van de waarde van ons voedsel, in economisch opzicht, in relatie tot onze gezondheid (een gezonde, groene leefomgeving) en als middel om de sociale contacten te versterken. Daarnaast staat in de omgevingsvisie in de paragraaf 'We stimuleren natuurinclusieve landbouw' dat we een visie gaan opstellen over duurzame (stads)landbouw en regionaal voedsel. De omgevingsvisie is de kapstok waar de nieuwe visie aan wordt opgehangen.

1.3 *Stadslandbouw in Arnhem is populair en biedt meervoudige waardecreatie.*

Het aantal stadslandbouwinitiatieven in Arnhem en omgeving is de laatste jaren sterk toegenomen, zowel in kwantiteit als kwaliteit. Arnhem telt momenteel ruimt 150 stadslandbouwinitiatieven, op verschillende schaalniveaus en in vele gedaantevormen. Van grootschalige landbouwbedrijven en educatieve stadsboerderijen, zorgboerderijen en volkstuincomplexen tot kleinschalige bewonersinitiatieven op wijkniveau in de vorm van buurtmoestuinen en adoptiegroen. Daarnaast zijn er ambachtelijke initiatieven en horeca, die inspelen op lokale productie en de korte keten. Lokale voedselproductie is van meervoudige waarde; voor mens, milieu en maatschappij (meervoudige waardecreatie). Initiatieven op het gebied van (stads)landbouw en een duurzame voedselketen dragen bij aan een groene, klimaatadaptieve, circulaire, sociale, inclusieve en bruisende stad met een gezonde woon-, werk- en leefomgeving.

1.4 *Stadslandbouw en voedsel zijn domein overstijgende thema's en dragen bij aan meerdere Sustainable Development Goals.*

Stadslandbouw en voedsel zijn domein overstijgende thema's en vereisen een integrale aanpak. Ze vormen de verbinding tussen het fysieke en sociaal-economisch domein. De thema's (stads)landbouw en voedsel zijn verbonden met thema's als duurzaamheid, onderwijs en onderzoek, ruimtelijke inrichting, communicatie, armoede, circulaire economie, dierenwelzijn, natuureducatie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, werkgelegenheid, toerisme en recreatie. Door het domein overstijgende karakter sluit de visie aan op meerdere Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties.

1.5 *Een visie biedt een kader met handelingsperspectief voor de transitie naar duurzame (stads)landbouw en een duurzame voedselketen.*

Deze visie schept het kader waarmee Arnhem bijdraagt aan de transitie naar duurzame (stads)landbouw en een duurzame voedselketen. Kennis en bewustwording liggen aan de basis van elke transitie. Om de landbouw- en voedseltransitie te laten slagen is het nodig om steeds meer mensen en initiatieven aan te laten haken. Bij de totstandkoming van deze visie hebben we een beroep gedaan op de kennis en expertise van betrokken ondernemers, inwoners en de vele maatschappelijke organisaties en kennis- en onderwijsinstellingen die onze stad en omgeving rijk is. Die kennis vormt de basis van deze visie, die onze inwoners en (stads)boeren handelingsperspectief biedt om de slag naar verduurzaming vorm te geven.

1.6 *Een visie draagt bij aan betere samenwerking met regionale en (inter)nationale partners.*

Landbouw en voedsel zijn bij uitstek onderwerpen die de gemeentegrenzen overschrijden. Binnen Arnhem kunnen we niet zelfvoorzienend zijn in onze voedselvoorziening, maar we kunnen de productie en consumptie van lokaal voedsel wel stimuleren. Het is daarbij essentieel om de directe verbinding tussen stad en ommeland te herstellen en met onze partners in de regio (zowel producenten als consumenten) samen te werken. Als Arnhem staan we niet alleen in de landbouw- en voedseltransitie. Kennisdeling en ervaringsuitwisseling met partners die voor dezelfde opgaven staan, is waardevol. We willen de samenwerking met regionale en landelijke partners uitbreiden en versterken, en op termijn aansluiten bij Europese projecten en samenwerkingsverbanden. Deze visie geeft een goed beeld waar we als Arnhem voor staan en helpt ons als gemeente te profileren naar externe partners.

1.7 *Er is draagvlak vanuit de stad en het platteland voor een nieuwe visie op (stads)landbouw en voedsel.*

Het uitgebreide participatietraject heeft laten zien dat (stads)landbouw en voedsel thema's zijn die leven onder inwoners en ondernemers van Arnhem. De aanschuifafels werden goed bezocht en we hebben een breder geluid kunnen ophalen door zelf actief de wijken in te gaan. Ook was er een relatief hoge respons op de online enquête. De interesse, inzet en betrokkenheid onder inwoners en ondernemers op deze thema's is groot.

Kanttekeningen en risico's

- 1.1 *Er is geringe formatie om uitvoering te geven aan alle acties en ambities voortvloeiend uit de visie.*

Om uitvoering te geven aan de visie is een uitvoeringsagenda Arnhemse Kost 2025-2026 opgesteld. Voor de acties in de uitvoeringsagenda is 1,4 fte formatie beschikbaar. De verwachting is dat voor acties uit toekomstige uitvoeringsagenda's meer capaciteit nodig is. Mocht dit het geval blijken te zijn, zal dit betrokken worden bij een toekomstige perspectiefnota.

Participatie

Bij het maken van deze visie was de inbreng van Arnhemmers van cruciaal belang. Voedsel raakt ons immers allemaal. We hebben inwoners op verschillende manieren weten te betrekken. Het startpunt vormde het door het college vastgestelde plan van aanpak, inclusief participatietraject. Zie [Raadsbrief](#) en [Plan van Aanpak](#). Inwoners, bedrijven/organisaties en bestuurders van de stad zijn geraadpleegd via:

1. Gethematiseerde bijeenkomsten, ook wel aanschuiftafels genoemd. In vier bijeenkomsten hebben circa honderd belanghebbenden meegedacht over de thema's stadslandbouw, natuurinclusieve landbouw, eiwittransitie en duurzame consumptie. Onder de belanghebbenden bevonden zich talrijke initiatiefnemers en vrijwilligers op het gebied van stadslandbouw en voedsel, agrarische ondernemers, horecaondernemers, professionals op het gebied van natuureducatie, wetenschappers, ambtenaren, (beleids)makers, politici en geïnteresseerde inwoners.
2. Verdiepende interviews in de wijken. Om een breder geluid te horen over de toekomst van ons voedsel zijn we actief de wijk in gegaan. Zo schoven we aan bij diverse (burger)initiatieven in Rijkerswoerd, Malburgen, Presikhaaf en Geitenkamp om input op te halen.
3. Een excursie (voedselsafari) langs praktijkvoorbeelden met raadsleden en fractievolgers. Met drie geïnteresseerde raadsleden, een fractievolger, wethouder en beleidsteam bezochten we drie verschillende praktijkvoorbeelden. Met als doel verdieping en toelichting op de inhoudelijke thema's van de visie.
4. Een online enquête via het Digipanel van Arnhem. Om Arnhem op grotere schaal te vragen om haar mening naar de onderwerpen op het gebied van (stads)landbouw en voedsel hebben we een online enquête uitgezet. Leden konden de enquête invullen tussen 22 augustus en 9 september 2024. In totaal hebben 1202 panelleden deelgenomen.

Financiën

Voor de uitvoering van de acties uit de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost 2025-2026 wordt een beroep gedaan op zowel bestaande financiële middelen als inzet van bestaand personeel (capaciteit). De uitvoering van acties uit de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost 2025-2026 wordt

RAADSVOORSTEL

gedekt uit reeds beschikbaar gestelde middelen, een incidenteel budget van € 100.000 op jaarbasis voor de jaren 2025 en 2026 vanuit het budget Stadslandbouw. Om uitvoering te geven aan de acties in de uitvoeringsagenda is 1,4 fte aan formatie beschikbaar.

Uitvoering

Om uitvoering te geven aan deze visie stellen we tweejaarlijks een uitvoeringsagenda op. De Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost 2025-2026 vormt de vertaalslag van de visie (beleid) naar de uitvoering en praktijk. In de uitvoeringsagenda laten we zien hoe we de opgaven voor Arnhem in de komende twee jaar per thema verder gaan uitwerken en invullen. Vanuit de doelen en missies volgen een serie concrete uitgangspunten en acties. Alle uitgangspunten en acties per thema zijn vervolgens overzichtelijk weergegeven in een tabel.

Communicatie

Er heeft een uitgebreid participatietraject plaatsgevonden. Voor aanvang van dit participatietraject is een persbericht geschreven en zijn onze social mediakanalen ingezet om inwoners en belanghebbenden hierover te informeren. Belanghebbenden en deelnemers van onder meer de aanschuiftafels zijn tussentijds per mail geïnformeerd over de stand van zaken. Als de visie Arnhemse Kost wordt vastgesteld, zullen we een aantal van deze stappen herhalen. De visie Arnhemse Kost wordt op de gebruikelijke wijze gepubliceerd.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Visie Arnhemse Kost: een visie op (stads)landbouw en voedsel 2025-2035
- Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost 2025-2026

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4504763

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 maart 2025;

gelet op artikel 108 van de Gemeentewet;

Besluit:

1. Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel 2025-2035, vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,